

F. FIGUERAS

Un impuls cultural i laboral per a la ciutat

L'Escola d'Arts i Oficis de Banyoles es va crear en plena dictadura de Primo de Rivera

La creació de l'Escola d'Arts i Oficis de Banyoles cal considerar-la una acció conjunta de la ciutadania representada pels governants locals, però també pels comerciants i els responsables de la incipient indústria del moment i, en bona part, per persones dels diferents àmbits culturals. Malgrat patir precarietat i molts canvis polítics, el temps ha demostrat que va ser decisiva per transformar socialment i culturalment la ciutat, i que va donar bons obrers, eficients emprenedors industrials i artistes reconeguts.

>> *Pia Almoina.*

ROSER JUANOLA
JOAN ANTON ABELLAN > TEXT

A diferència dels estudis que s'han fet sobre les escoles d'art d'altres localitats, l'estudi de l'Escola d'Arts i Oficis de Banyoles (EAOB) no es va editar, per diferents motius, fins l'any passat, el 2016, quan fa quasi cinquanta anys del seu tancament. Aquesta distància temporal ha permès valorar l'escola amb més objectivitat, i també ha servit perquè l'estudi pogués formar part dels «Quaderns de Banyoles», juntament amb altres estudis de temàtiques d'igual identitat. La recerca ha comptat amb la cessió, per part de la família, de les memòries originals que, any rere any, havia anat recopilant l'únic director de l'escola, l'arquitecte municipal Francesc Figueres de Ametller. S'ha valorat l'impacte de l'escola a partir d'un estudi comparatiu dins el conjunt de les escoles gironines subvencionades per la Diputació de Girona,

escoles que majoritàriament havien estat precedides per una escola municipal de dibuix. Banyoles figura en el mapa comarcal d'escoles, tot i que no des del primer moment. La seva presència apareix juntament amb altres municipis comparables, com Ripoll, la Bisbal o Sant Feliu de Guíxols, entre d'altres, cada un d'ells identificat per la indústria local predominant.

Dins les iniciatives que va crear cal destacar, en primer lloc, un compromís cultural i social que va sorgir dels prohoms locals, que van intentar oferir als ciutadans la possibilitat d'aprendre un ofici i d'ampliar la cultura general en una localitat majoritàriament dedicada a l'agricultura i que calia encaminar cap a una implantació industrial. Podem dir que gràcies a la voluntat del que era en aquells moments diputat provincial, l'exalcalde de Banyoles Martirià Butinyà, l'EAOB va néixer com una escola adreçada a tota

L'EAOB s'adreçava a qui «se percate de que triunfar en la vida es tener los elementos de cultura necesarios para ennoblecer el oficio que se practique»

SALVADOR SARQUELLA

aquella persona «que se percate de que la base de triunfar en la vida es tener los elementos de cultura necesarios para ennoblecer el oficio que se practique».

I tot i que estava pensada per a obrers, i d'aquí ve que el seu horari estigués comprès entre les set i les deu del vespre, una condició imprescindible per poder-hi accedir era que «los alumnos que deseen matricularse acreditaran saber leer y escribir, y las operaciones fundamentales de la Aritmética».

En segon lloc, cal remarcar el fet que Banyoles estigués al nivell de les altres poblacions semblants de les comarques gironines i s'anés transformant de ciutat agrícola a ciutat industrial i comercial. Les dues intencions esmentades, que passaren a ser realitats, aporten un conjunt de beneficis, ja que tant nois com noies varen poder aprendre cultura artística, general i professional. La consciència d'aglutinar comerciants, empresaris i treballadors en formació i actius tampoc es pot considerar un treball menor, tenint en compte que eren uns moments en què faltava cohesió social i cultural.

Creació i funcionament en uns anys de canvis polítics

L'1 d'octubre de l'any 1928, en plena dictadura del general Primo de Rivera, obria les seves portes l'Escola d'Arts i Oficis de Banyoles, a l'edifici de l'antic Ajuntament, a la plaça de la Font, seu que a finals dels anys quaranta va ser traslladada als dos pisos que hi havia a sobre de l'actual Museu Darder.

>> *Pintant l'estany de Banyoles. A sota, M. Carmen Oliveras Sarquella, M. Rosa Pujolàs Pujol, Puri Camps Coma, Aurora Batlle Puig, Rosa Masgrau Reig i Neus Masgrau Reig, als voltants dels anys 30.*

ACEP. FONTS FRANCESC FIGUERAS

El 1959 es va crear el Patronato de la Escuela de Bellas Artes y Oficis, que unia l'anomenada Escuela Menor de Bellas Artes y Oficis amb la de Formación Profesional

Als inicis de l'Escola, que afortunadament varen coincidir amb els anys de la Segona República, i a banda del programa oficial, es fomentava el coneixement de l'entorn fent sortides en dies festius per dibuixar les masies de la comarca. S'impartien dues especialitats: una de belles arts, que comprenia assignatures de dibuix al natural i artístic i reproduccions de guix, a càrrec de Manuel Pigem Rosset; i una altra en què es donaven lliçons de dibuix lineal, i que anava dirigida especialment a mecànics, fusters, serrallers i paletes, a càrrec del mateix director. Més tard, s'hi incorporà el professor Manuel Pigem Ras i, a partir de 1952, ja en l'etapa franquista, es van contractar el pintor Joan de Palau Buxó i la il·lustradora Teresa Branyes, que exerciren en l'escola d'aprenents, precursora de la de formació professional. Fou així com el 5 d'octubre de 1959 es va constituir el Patronato de la Escuela de Bellas Artes y Oficios, que unia l'anomenada Escuela Menor de Bellas Artes y Oficios, amb la de Formación Profesional. Això comportà un canvi tant en el professorat com en les instal·lacions i va fer que es redactés un nou pla d'estudis, amb quatre branques: una de belles arts —dibuix i pintura—, a la qual

a partir de 1968 s'hi afegeix la de delineant, i tres de formació professional: iniciació, preparatori i aprenentatge. Dins d'aquests dos últims grups, les classes es repartien segons les quatre especialitzacions que hi havia a l'escola: mecànics, electricistes, fusters i paletes. Durant tots els anys que va estar en funcionament va tenir un bon nombre d'alumnes format per nois i noies, i arribà als 131. La sort no va estar al costat de l'EAOB en uns moments decisius que van coincidir amb el naixement, l'any 1971, de la nova Escola de Formació Professional, que, per falta d'edifici propi, es va instal·lar en el mateix edifici que l'Escola d'Arts i Oficis.

En aquell moment va faltar clarividència política i algú que apostés per la seva continuïtat amb la voluntat de transformar-la en una escola d'oficis o de cultura artística, ja que, si bé és veritat que per a la part tècnica hi havia l'escola professional, també naixien nous oficis com els dissenys, amb un gran impacte social, que l'escola hauria pogut acollir, tal com va passar en altres centres.

Roser Juanola és catedràtica d'art i educació a la UdG i investigadora.
Joan Anton Abellan és historiador.

Durant tots els anys que va estar en funcionament l'EAOB va tenir un bon nombre d'alumnes format per nois i noies